

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Grauis rixa inter Cauensem & Chironensem Antistites.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1546.
* Lucæ
Card. S. Flo-
ræ ad Lega-
tos, 23. Ju-
lij an. 1546.

* Diarium
Maffarelli,
15. Julij.

rat. Verumtamen ne ob hæc quidem Paulus à proposito destiterat, neque postea comprobavit, ut propter copiarum transitum Sessio retardaretur, quod Legati proposuerant, obiectâ Patrum in eo tumultu commotione. Quapropter significandum ipsis curauerat, neuiquam oportere exemplum illud prorogationis inducere, quin potius armorum feruore ad promouendum Concilium incalescerent: præsertim verò, quòd præscripto Sessioni die iam exercitus traicisset. Tridenti tamen adeò trepidatum fuerat, ut Episcopi fugam meditarentur: quod ægerrime tulit Mendoza. Certior de his factus Farnesius Cardinalis in Castro S. Ioannis, oppido Bononiensis ditionis, quò cum copiis peruenerat, scripsit ad Legatos adiecto aculeo: Excusari nimirum à se eorum hominum formidinem, quippe Togatorum. Sed nulla commotio animi magis detrectat imperium non alienæ modò, sed propriæ voluntatis, quàm metus.

CAPVT VI.

Gravis rixa inter Cauensem & Chironensem Antistes.

* Quidquid
accidit, habe-
tur in 2. par-
te Actuum
sub Pau-
lo III. tam
citata & in
Actibus
Maffarelli.

IAm verò nec mitior Togati, nec sacra Episcopi professio satis fuere, ne furor loco formidinis succenderetur in Cœtu diei 17. Cauensis Antistes, memor quàm communiter oblocuti fuerant Patres in suam præteritam dissertationem, non tamen ipsam reuocare, ut par erat, sed amplius confirmare studuerat: more hominum, qui ut falsa opinantis nomen effugiant, etiam pertinacis notam postea contrahunt: ac plura sanctorum Patrum volumina secum attulerat, à quibus idem tradi, quod in se fuerat reprehensum, arbitrabatur. Dimisso Conuentu, antequam Patres è conclau confensus abirent, Dionysius Zannettinus, Græcus ex Ordine Minorum Obseruantia, Chironensis Episcopus, cum Britinoriensem ac Reatinum priuatim alloqueretur, dixit, In futuro Cœtu relicturum se quidquid Cauensis affirmauerat, nec posse ab eo suam vel inscitiam vel proteruiam excusari. Tum Cauensis, qui Zannettini de se sermonem confusiùs subauscultauerat, propius accedens, percontatus hominem est, quid de se submurmuraret. Tum alter, fortasse ratus, quæ dixerat ab altero integrè audita, sibi que dedecori ducens, ex animi quasi penuria reforescere quæ de illo protulerat imprudenter, haud suspicatus à Cauensi ea percipi, Græcorum more animosè respondit: *Enimuerò mi Praesul, tuam tibi vel inscitiam vel proteruiam excusare non licet.* Tum verò Cauensis, ut mos est iracundiâ percitis, exarsit in ultionem longè perniciosiorem vltori ipsi iniuriâ,

iuriã, quam vltum ibat. Nam in Chironensis barbã iniectã manu, multos ex ea pilos euulsit, & confestim abcessit. Pluribus eò confluentibus, Chironensis non aliud indignantis indicium prodidit, quã iterare elatã voce quã dixerat, seque etiam ad ea comprobanda paratum confirmare. Præsides ac Patres de formi spectaculo incredibiliter perturbati: Toletanus verò improuisã facinoris indignitate commotus exclamauit, Non fatis esse Cauensi hæreticè loqui, nisi etiam Catholicos Antistites iniuriôsè lacerasset, proinde videri tibi pœnã multandum, reliquis exemplo futurã. Responderunt Legati, Grauius etiam Chironensem peccasse, qui alterum irritarat, se verò de correctione pro eo ac opus foret, cogituros.

2. Cùm id manè contigisset, accitis iterum post meridiem Patribus, dixit Montanus, eos conuocatos, non quò de nostra Iustificatione, * sed de nostra infirmitate differeret ob Cauensis delictum; indicans, Oratores haud opportunè illi causæ interfuturos. Tum Mendoza, quò fortasse Collegæ dicta in antemeridiano Cœtu corrigeret, ait se conuenisse, non quidem causæ illius quæstioni adfuturos, sed reum commendaturos, non certè indignum clementiã, quippe & in noxam improuisam incogitanter actum, & ab altero grauius laceratum. His dictis, vnã cum reliquis Oratoribus abcessit, simulque veniam petiit Venetias paucis diebus nomine Cæsaris adeundi. * Id itineris suscipiebat, cum eo Senatu conquesturus, quòd sollicitus de apparatu bellico in Protestantes, suspicatusque, sub Religionis specie consilium vniuersæ subiiciendæ Germaniæ delitescere, Pontificem à fœdere dehortatus fuerat, Legatosque ab hostibus missos blandè ac beneuolè exceperat.

* In Actis ac Diario Masarelli, 17. Iulij, & in Actis Arcis S. Angeli.

* Vide Diarium Masarelli, 18. Iulij.

3. Montanus ad confessum dixit; Delictum cunctis esse comperit: proinde nolle se illud vel minuere vel augere: ferrent Patres sententiam, ex ea Præsides processuros. Adiecit Ceruinus, Facinoriam euulgatam, adeoque ad turpis exempli remedium pœnam pariter euulgandam. Pæceus inspectum à se aliisque compluribus factum negauit: hinc censere, rem legitimo ritu inquirendam; interim verò Cauensem seu domi suæ, seu honesto in loco retinendum. In eam sententiam plures iuere: sed Oscanis considerauit, grauiorem in Sanfelicio fuisse præbitam à se causam, quã illatam ipsi iniuriam: semel atque iterum ab illo prauam doctrinam affirmatam aduersus communem Patrum sententiam: proinde vtrumque crimen ad Tribunal Pontificis deferendum. Cui alij consensente, arbitrati, non inesse Concilio ad eam rem facultatem, siue ex

Pars I.

Zzzz

ipso

1546. ipso genere causæ, non spectantis ad eas, quæ in diplomate conno-
tionis exponebantur, siue ex hominis prærogatiua, qui à Pontifice
cum potestate missus fuerat.

Calaguritanus Patres monuit, cauerent, ne reo pœnam irroge-
rent, quæ in ipsius commodum reuerà cederet. Si domi suæ con-
tineretur, quid aliud esset, nisi otium illi concedi, dum ceteri des-
darent. Sin alicuius Patris in ædibus custodiretur, perinde foret,
ac eum hospitio lauius excipi, non carceri durius mancipari. Si
leuiora delicta antea non impunè abiissent, nequaquam hæc tam
grauis noxa nunc Synodum dedecorasset: quòd si eadem leniter pu-
niretur, utique longè grauiores expectandas.

Nec tamen deerant, qui hominem miserabantur; ac in primis
Martiranus, S. Marci Episcopus: hic adductis excusationibus ad-
didit, Magnam esse diminutionem criminis ipsam criminis confes-
sionem; & dum Cauensis ad omnem sententiæ seueritatem adeo
paratum animum præ se gerebat, haud leuem ex eo clementiam de-
mereri. His consentiebant Loffredus, Vigerius, ac supra ceteros
Mussus, qui non destitit vberimo eloquentiæ suæ melle Patrum
animos inspergere, quo ipsos erga fontem mitigaret. Inter primos
Tridentum accesserat Mussus, non tam ut Synodum ingrederetur,
quàm ut formaret: postea in eo Christianæ Reipublicæ theatro
quasi siparium submouerat, solenni ad eam aperiendam habitâ Ora-
tione: deinde verò grauissimis semper deliberationibus adhibitis,
tanti corporis non membrum qualecumque, sed panè dextera cen-
sebatur; adeò ut illius ac Sarraceni Materani Archiepiscopi amplis-
simas compererim commendationes, apud Pontificem habitas à Le-
gatis. Hinc sibi videbatur Mussus eam meritis auctoritatem, qui
fretus, non modò rationibus persuaderet, sed etiam precibus impe-
traret. Eapropter se dixit reo veniam à Patribus implorare: per
eam remunerationem sibi repensum iri quidquid laboris impende-
rat in primo lapide illius Concilij iaciendo, quidquid operæ, quid-
quid animi corporisque insumperat in eodem promovendo: pa-
ria, quin potius auctiora inesse Cauensi merita, qui Pontificis ad-
minister eò missus, diuturnâ ac laboriosâ procuratione domicilium
parauerat & instruxerat illi venerando Senatui: par non esse, ut
opus sacrosanctum, vnde sibi felicitatem Ecclesia pollicebatur,
præcipuo illius opifici infelix euaderet. Vbi vellent crimen vindi-
care, mutarent hominem; Mussum ipsum adesse, qui caput suum
luendæ pœnæ libentiùs obiectaret. Tum Sanfelicij ingenium, mo-
bilitatem, solertiam, probitatem extollere; qui certè plurimis aliis
mune-

muneribus præclare gestis virtutem suam commendarat, cum in grauisimis Magistratibus, tum potissimè in Bononia Umbriaque Prolegati nomine administrandis; sed numquam vlllo alio delicto vitam anteaquam fœdauerat: quin verè ne illud quidem in ipsius vita patratum dici posse, hoc est, in hominis vita quæ compos rationis est; cum iracundia sit breuis insania, breuisque rationis interitus.

1546.

5 Sententiis auditis, Legati aliquatulum inuicem submissâ voce collocuti, dixerunt: Ex plurimorum iudicio ritè habendam de crimine quæstionem; interim verò ipsum reum non domi suæ, nec apud quempiam ex Patribus, ob causas à Calaguritano adductas, nec in publica custodia, ob gradus dignitatem, sed apud Franciscanos Obseruantes in Cœnobio S. Bernardini detinendum. Quòd autem ob Chironensem ab eo publicè violatum esset anathemate irretitus, mouere, ab omnibus eius consuetudinem esse euitandam.

6 Quæstio habita à Massarello, qui Concilio à Secretis erat, testibus partibusque ad examen accitis. Chironensis & iniuriam condonauit, & flexis genibus supplex in generali Conuentu Cauensis pœnam à Patribus est^a deprecatus.

a 18. Iulij.

Interea Pontifex rem edoctus intimè doluit, iussitque Præsides seuerè se gerere. ^b Itaque Synodi sententiâ Sanfelicius Tridento & Concilio eiectus in exilium perpetuum, iussusque adire Pontificem, penes quem erat anathematis expiandi potestas, vt ab eo exoleretur. Sed hic rigorem ^c lenitate temperaturus, facultatem Legatis impertit ibidem hominis priuatim absoluendi, ^d remittendique pro ipsorum arbitratu ad suam Sedem, Iacobo Iacobello, Bello-castrensi Episcopo, communi comprobatione suffecto ad res Concilij procurandas. ^e Profectus inde Sanfelicius diu neglectus vixit, & per aliquod etiam temporis vexatus, vt patebit; quousque post multos annos, quatuorque Pontifices, restaurato Concilio, ad pristinum in eo munus reuocatus, amplissimæ gratiæ dono duxit, quòd in primum gradum tunc rediret, cum in fastigio collocandus fuisset. Demum decrepitâ iam ætate ad mediocrem Venusinum Episcopatum ^f promotus: id verò mercedis loco tot ab eo exantlatis diu laboribus accepit. Vsq; adeò suæ quisque officit existimationi, dum illi immoderatiùs studet.

b Literæ S. Floræ ad Legatos, 23. Iulij 1546.
c Eiusdem Literæ ad Legatos, 26. Augusti.
d Absolutus est 3. Septembris, in Diario Massarelli, Actis que Arcis S. Angeli.
e Literæ S. Floræ, 1. Septembris 1546.
f Vide Vghellium de Episcopatu Cauensi, an. 1520.